Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXX. | Число 55. | Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 9. марта, 1922. | VOL. XXX. | No. 55. | Jersey City, N. J., Thursday, March 9, 1922. | THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

НОВІ ЗАХОДИ ПОЛАГОДИТИ БАВОВНЯНИЙ СТРАЙК

ПРОВІДЕНС, Ровд Айленд, 7. марта. — Стейтова Рада Посередництва подала до публичного відома умови, які вона предложить до приняття властителям бавовняних фабрик та страйкуючим робітникам, щоби покінчити уже восьмий тиждень треваючий страйк.

Рада пропонує компроміс (залагоду): робітники малиб згодитися на 10-процентову знижку своєї заплати, а фабриканти малиб пристати полишити довжину робочого дня і тижня такою, як вона була перед страйком.

Ані фабриканти ані робітники ще не мали часу заявитися про пропозицію Ради.

ПУБЛИЧНІ ЗАЯВИ СТРАЙКАРІВ ТА ФАБРИКАНТІВ.

Товариство бавовняних фабрикантів видало до публики заяву про причини свого спору з бавовняними робітниками, котрі довели аж до страйку.

Заява фабрикантів звертається передусім проти юнії Амалгамейтид Текстил Веркерс оф Америка, котра має свій осідок в Ню Йорку, а котра, в противенстві до другої юнії бавовняних робітників, Юнайтид Текстил Веркерс оф Америка, не належить до Американської Федерації Праці. Фабриканти закидають першій юнії, що робітники її не лише не хочуть пристати на знижку заплати, але й хочуть заряджувати фабрикою і мати вплив на цілий бавовняний промисел. Фабриканти заявляють, що вони мусіли обнижити заплату, бо лише в той спосіб могли вони хоч в части покрити втрати, понесені ними через зменчення попиту на бавовняні вироби.

У відповідь на закиди фабрикантів появилася спільна заява Томаса Мекмегона, президента юнії Юнайтид Текстил Веркерс, та Расела Памера, секретаря Амалгамейтид Текстил Веркерс, котрі ведуть страйк іменем своїх організацій. Вони перечуть твердження фабрикантів та закликають заявитися перед якимсь публичним тілом і там, на публичнім переслуханню доказати свої заяви. Там робітники докажуть, що 20-процентова знижка в дійсности забирає робітникам більше як 20 процент заплати та що навіть 20-процентова знижка неоправдана. Такого переслухання фабриканти бояться і тому вони укривають дуже важні факти перед стейтовою Радою Посередництва. В боротьбі межи фабрикантами а робітниками не ходить о те, хто має заряджувати фабриками, як се кажуть робітники, але о те, чи робітники мають право належати до юнії і через неї робити умови з фабрикантами про услівя праці. Фабриканти не повинні говорити вічно про доляри, бо кромі долярів в кождій фабриці є ще живі люди і над доляром є ще щось висшого: хрест.

ЗНОВ ЗА ПОВНОЮ ЗАБОРОНОЮ ІМІҐРАЦІЇ.

ВАШІНҐТОН, 7. марта. — Перед сенатом виступив нині знов сенатор Гарис з Джорджії з промовою за повним обмеженнем іміграції до Злучених Держав.

Він заявив, що кождого місяця приїзджає до Злучених Держав тисячі нових іміґрантів тоді, як Американці не мають роботи. Він радив здержати іміґрацію на так довго, поки життеві умови в Америці не поправляться. Сенатор покликався на товариства ветеранів, що межи безробітними є коло 700,000 ветеранів великої війни.

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНҐ ВМІШУЄТЬСЯ В УГЛЕВУ СПРАВУ.

ВАШІНҐТОН, 7. марта. — Президент Гардинґ мав повідомити секретаря (міністра) праці Дейвиса, що департамент праці повиненби на його думку наперти на властителів копалень вугля і вуглевих майнерів, щоби вони відновили умову і не переривати добування вугля.

ЮНІЇ ГОДЯТЬСЯ НА КОНФЕРЕНЦІЮ З ВЛАСТИТЕЛЯМИ КОПАЛЕНЬ УГЛЯ.

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 7. марта. — Джан Лунс, голова юнії Юнайтид Майн Веркерс оф Америка, довідавшися про заяву президента Гардинґа до міністра праці Дейвиса, заявив, що майнерські юнії готові кождої хвилі на переговори з властителями копалень.

КОНҐРЕСМЕН ПРО ПОЛОЖЕННЄ В УГЛЕВІМ ПРОМИСЛІ.

ВАШІНҐТОН, 7. марта. — Перед палатою послів виголосив довшу промову про положенне в углевім промислі конгресмен Нютон з Минесоти.

Його промова була одним довгим обжалованнем властителів копалень угля. На його думку, за високі ціни вугля відвічальні передовсім властителі та зарядчики копалень. Винуваті також зелізниці, котрі тягнуть величезні зиски з перевозу вугля. Робітники з усіх найменче винуваті, бо робітнича заплата майнерів не піднеслася так високо, як піднеслися ціни на вугля в подробичній продажі.

Нютон підносив вагу вуглевого промислу для краю і вказував на страшні наслідки можливого страйку для економічного життя держави. Він закликав конгрес, щоби найшов якийсь спосіб для збирання даних про сей основний, а найгірше ведений промисел.

„БАТЬКО АНГЛІЙСЬКОГО СОЦІЯЛІЗМУ".

В Льондоні помер недавно Генрі Гайдаман, провідник анґлійської соціялдемократії. Народився він 1842 р. в дуже заможній родині. Скінчивши університет, зробився адвокатом. Але в дійсности ніколи адвокатською справою не займався, а цілком віддався ґазетярству. В 1881 р. виступає як соціяліст і засновує соціялдемократичну федерацію. В 1884 р. закладає часопис „Джастік"— орґан соц. дем. партії. Поза тим напсиав Гайдаман багато творів, опертих на науці Карла Маркса, вірним учеником котрого він був ціле своє життя. Гайдман відомий ще як палкий оборонець утиснених Анґлією народів. Він завсігди виступав в обороні цих народів проти анґлійської політики ґнету. Так заступався він за висмоктувану Індію, потім за Ірляндію, пізнійше за Бурів.

Належав Гайдман до еволюційного напряму в соціялізмі, тобто стояв за повільний розвиток соціялізму. Був він добре освічений, гарний промовець і грав видатну ролю не лише в англіському соціялістичному руху, а й міжнародньому. беручи участь сливе у всіх міжнародніх соціялістичних зїздах.

КОНФІСКАТА КАЛЄНДАРЯ „ПРОСВІТИ".

Календар „Просвіти" на 1922 р. сконфісковано і забрано 25. листопада, а щойно 3. грудня доручено вирок. Конфіскаті улягло аж 82 місця у календарі. Особливож поконфісковано багато річей із статтей проф. Галущинського „Боротьба з неграмотністю" і „Що треба читати". Немилосердно обійшовся прокуратор і з статтею „Про Холмщину", яку сконфіскував аж у 13 місцях. Не подобалася йому теж „Боротьба за волю" в 10 місцях. Та вже цілом не найшла ласки у прокуратора стаття „Східна Галичина", яка счеркнена майже більше ніж на половину.

ВИСЛІД ПЕРЕПИСИ НАСЕЛЕННЯ КАНАДИ

Отава, Онтеріо, столиця Канади, 24. лютого. — Населеннє Канади, після звіту статистичного бюра, виносило в 1921 році 8.769,489 душ. В порівнанню з вислідом переписі в 1911. році є се приріст о 1,562.-846 душ.

Після провінцій число населення є таке: Нова Скотія 523.-837; Ню Брунсвик 387,839; Принс Едвард Айленд 88,615; Квібек 2,349,067; Онтеріо 2,-929,054; Манітоба 613,008; Брітіш Коломбія 523,353; Алберта 581,995; Саскечеван 761.390; Юкон 4,162; Північно-західні Території 6,684; при канадійській маринарці 485.

Новий поділ виборчих округів в Канаді на основі статистики дасть західній Канаді 11 послів більше, коли всіх більше, коли всіх послів буде 245 замісць теперішних 235.

БОРОТЬБА ЗА ЦЕРКВУ НА ХОЛМЩИНІ

Як відомо, на Холмщині в останніх часах багато церков позамикано або поперемінювано на костели. Між иншим перемінено на костел церкву в селі Гунятичках Томашівського пов. Розсерджені цим селяне, як кажуть польські часописи, спалили костел.

Шкільництво на Закарпатській Україні.

В народніх школах на Прикарпатській Україні вчиться 54843 дітий, з того 31.937 Українців (себто 58.2%), решта инших народностий, головно Мадярів (22.5%). Жидів (14%).

УКРАЇНСЬКИЙ КОМІТЕТ У ЛАТВІЇ.

Українські збігці які перебувають у Латвії, для оборони своїх національних інтересів зорганізували комітет, який перейняв на себе також і консульські обовязки, видавши 500 пашпортів українським громадянам, що перебувають у Латвії. Адреса комітету: Ріґа, Єлисаветинська ул. 63.

ПОМЕР УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИКА.

В середині листопада м. р. помер у Києві відомий молодий музика Яків Якименко (Степовий), захорувавши на запалення легких. Родився він 1883 р. на Харківщині, музичну освіту здобув на консерваторії у Петербурзі, там же й учителював. З вибухом революції перенісся до Києва, де також професурував у консерваторії. Степовий багато українських пісень переложив на музику і взагалі дуже прислужився справі музичної освіти на Україні. Передчасно його смерть важка втрата для нашого мистецтва.

УКРАЇНСЬКА СЕРЕДНА ШКОЛА В ПАРИЖИ

В Парижі одчинено в вересні м. р. для сиріт українських збігців українсько-французьку середню школу. Досі зголосилося 80 учеників.

ДАЛЬШІ ЛЯЦЬКІ РЕВІЗІЇ У ЛЬВОВІ.

Ревізії у Львові перевели польські поліційні власти в мешканнях українських академічних товариств, які містяться в Академічнім Домі при ул. Супінського, а саме в Кружку Правників і Медичній Громаді. При тій нагоді заквестіонувала поліція правничі скрипти в українській мові, 300 університетських індексів і 800 матуральних свідоцтв.

КОЗАЦЬКИЙ ЗЇЗД.

З Софії, столиці Болгарії, подають, що у Пловдиві відбувається зїзд донських козакві. Його ціль обеднати закордонні козацькі сили та розглянути справу овороту на Дон. Зїхались делегати з Болгарії, Сербії, з Царгороду, Румунії і Греції. Є також представники війск: терського кубанського й астраханського. Має прибути також донський отаман ген. Богаєвський та представник корацької ради в Парижі.

ЛЯЦЬКА КОЛЬОНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЧИНИ

Кольонізація Східної Галичини представляється після звіту Вітоса на зборах польських кольоністів у Львові 5. лютого в цей спосіб: В 1920 р. видано на підмоги для польських кольоністів 357 міліонів, в тому 112 міліонів в натурі. В 1921 р. видано на підмоги для польських кольоністів 269 міліонів марок.

З ШЕВЦЯ НА ДОКТОРА ФІЛЬОСОФІЇ.

Недавно в Празі здав іспит і одержав степень доктора фільософії Адольф Фішер, який почав свою життьову путь шевським челядником. Мавши 20 років, вступив до шестої кляси гімназії, в часі війни попав у російську неволю й там навчився аж 7 мов. Вернувши з неволі, вчився далі на університеті, аж осягнув докторат.

Населення в Індії.

Англійці зробили в Індії перепис населення, який виказав, що в Індії говорять люде аж 179 мовами й 544 наріччами.

В ПАМЯТЬ ПОК. АНДРІЯ САВКИ.

Дальше зложили замісць вінця на могилу пок. А. Савки на Рідну Школу в Галичині (на українські приватні школи в ріднім місті пок. А. Савки, Львові):

Народний Дім Ам.-Укр. Горожан, Джерзи Сиfі	$10,00
Члени Нар. Дому (дрібними жертвами)	3.75
Осип Стеткевич, Джерзи Сиfі, Н. Дж.	2.00
Омелян Рекрут, Правиденс, Р. Ай.	2.00
Разом	$17.75
Попередно оголошено	71.00
Усього досі	$88,75

Хто з американських Українців хоче причинитись до того фонду для пошанування памяти пок. Андрія Савки, зволить прислати свій дар на Рідну Школу до „Свободи". Адміністрація „Свободи" вишле опісля разом цілу суму до Львова.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ СКІЛЬКИ ВАША ГРОМАДА ПОВИННА ЗЛОЖИТИ НА ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ?

Се залежить від числа дорослих Українців у Вашій місцевости, які заробляють самі на себе і мають тепер роботу.

Числячи, що кождий такий Українець може жертвувати пересічно 10 долярів, то якщо у Вашій громаді живе приміром 50 таких Українців, то вона повинна би зложити кругло 500 долярів, а як 100, то Ваша громада повинна би зложити 1000 долярів.

Чи Ваша громада зложила стільки гроша, що повинна? Се тільки Ви самі можете і повинні найкрасше знати.

КУПУЙТЕ ГАЛИЦЬКІ БОНДИ!

БОРОНІТЬ РІДНИЙ КРАЙ!

БРИТАНСЬКИЙ ПРЕМІЄР ЛОЙД ДЖОРДЖ НЕ УСТУПАЄ ЗІ СВОГО СТАНОВИЩА

ЛОНДОН, 7. марта.—Британський премієр Лойд Джордж рішився не уступати зі свого становища аж до виборів в осени.

Він дався спонукати лідерам коаліції, щоби покищо остався при кермі держави, бодай поки не буде вирішена справа Ірляндії і ґенуенської конференції.

Премієр Лойд Джордж трохи нездужає на катар і візьме собі відпустку на кілька тижнів, вчасі якої його заступати-ме Остен Чемберлейн, правительственний провідник в парляменті.

ГОРОЖАНСЬКА БОРОТЬБА В ІРЛЯНДІЇ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 7. марта. — До міста Лаймрик прибуло ірляндське республіканське військо, котре стануло по стороні Де Валери; заняло тамошні головні будинки і завізвало військову залогу ірляндського державного війська, щоби здалась йому до 48 годин.

Залога, хотяй 5 разів меньша від прибувшого війська, осталась вірна правительству Коллинса і не здалась.

Ірляндське правительство вислало їй на підмогу 10 компаній війська з Даблина.

В місті Лаймрик є ще англійське військо, але воно до ірляндської боротьби не мішається, а тільки пильнує порядку в місті.

НОВА ІРЛЯНДСЬКА КОНСТИТУЦІЯ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 7. марта. — Окремий комітет під проводом заступника голови Даррела Фіґтіса скінчив учера вечером перший начерк нової ірляндської конституції.

Сей начерк буде предложений нині тимчасовому ірляндському правительству для розгляду та пороблення можливих змін.

Конституція не звязує ірляндського народу навіки з Ірляндською Вільною Державою і не містить жадної заборони продовжувати боротьбу за нову независимість.

В конституції сказано, що Ірляндська Вільна Держава обіймає також простір північно-східної частини Олстеру.

Нова конституція Ірляндії подібна до канадійської.

НІМЦІ ВЖЕ ДАЛИ АЛІЯНТАМ ПОНАД ПІВТОРА БІЛІОНА ДОЛЯРІВ.

ПАРИЖ, 7. марта. — Німеччина заплатила аліянтам в готівці і в товарах від проголошення перемиря до 31. грудня, 1921, суму 6,487,856,000 золотих марок (около $1,487,856,000) военного відшкодовання.

УГОДА В ФЮМЕ.

РИМ, столиця Італії, 7. марта. — Телеграма з вільного портового міста Фюме доносить, що посли Джуріїті і Вассальо (з партії повстанців) заключили угоду з фюменською народньою партією під проводом бувшого президента міста професора Рікарда Цанеллі. На основі тої умови головою міста має бути новий чоловік.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПОЛІТИК ПРО МІЖНАРОДНЄ ЗНАЧІННЄ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЧИНИ.

ЛОНДОН, 15. лютого. — Англійський політик і писменник др. Діллон помістив у журналі „Фортнайтлі Рівю" статтю, в якій обговорює відносини Західної Европи до Сходу.

В сій статті пише він, що теперішній стан Східної Галичини під польським наїздом має в собі зародки будучих суспільних і політичних переворотів, які поважно загрожують мирови Европи.

Далі пише він, що аліянти імовірно не здають собі справи з того, що вони створили в Східній Галичині збірню суспільних і національних неспокоїв, які можуть знівечити до нащадку їх версайський мировий договір.

З уваги на се велике значінне східногалицького питання др. Діллон радить, щоб се питанне як найскорше розвязати в дусі справедливости.

ІРЛЯНДСЬКИЙ СПОСІБ БОРОТЬБИ В ГАЛИЧИНІ.

ЛЬВІВ, 18. лютого. — Українці в Галичині ведуть проти польського наїзду боротьбу опору, оскільки се можливо виявити словом або ділом.

В деяких місцевостях Українці нищать мости і телеграфи та убивають польських жовнірів і жандармів.

В Раві Руській найдено під підлогою в однім будинку убитого польського жовніра з армії Ґаллера. Поляки ведуть пошукування, але нічого досі не могли викрити.

В Перемишлі українські студенти, на вістку про спаленне польського прапора в Ню Йорку, здерли польський прапор з ратуша і спалили його серед глумливих окликів проти Польщі-наїзниці і її фани. Польські „вл/дзе" роблять доходження але безуспішно.

В Коломиї українські студенти також здерли польський прапор, але не спалили його тільки замочили в мазюку і такий „пошварцований" лишили наїзникам. Се дійсний польський кольор, бо Польща стояла і тепер стоїть анархією і їй поправді належиться чорний анархістичний кольор.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За зміну ламину адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ОДНА БОЛЬШЕВИЦЬКА ЗДАЧА.

Московські донесення подають про ще одно уступство московських большевиків. Уступство зовсім несподіване. Бо здачу тим, котрих вони самі звали своїми найзавзятійшими ворогами.

Після большевицького розуміння найлютійшими ворогами большевиків були соціялісти, що не признали большевицького способу думання і большевицького способу поступовання. Большевики голосили себе одинокими провідниками визвольного робітницького руху. Як колись французький деспот говорив про свою державу: „Держава — се я!", так московські комісарі голосили: „Пролетаріят — се ми."

Хоч світови голосилося, що большевики звертаються проти буржуазії, та зі ще більшою люттю як проти буржуазії вони зверталися проти тих соціялістів, що не приняли большевизму. Їх вони ненавиділи більше, як буржуазію. Їх вони лаяли гірше буржуазії. Їх вони уважали за гірших від буржуазії, за найгірших визискувачів. Їх звали буржуазними наймитами, соціял-патріотами, шайдеманівцями, міщанськими соціялістами і тими подібними визвищами.

Сій ненависти нема диву. Така ненависть була навіть самозрозуміла. Ще в історії церковних рухів завважали, що фанатичні, нетерпимі проповідники ріжних вір найлютійше переслідували не ворогів своєї церкви, а тих провідників своєї власної церкви, що ріжнилися від них поглядами. В римській церкві навіть утерлася спеціяльна назва для тих фанатиків, що ненавидять своїх одновірців за їх відмінні погляди; таку ненависть називали „богословською скажениною". На таку „богословську скаженину" й захоріли були московські большевики, сі найбільші фанатики новочасних часів. Хто лише признавав себе соціялістом, а противився большевизмови, хто не вірив в успіх большевицьких реформ, хто пятнував большевицьку диктатуру пролетаріяту як знущанне над тим власне пролетаріятом, сей не міг ждати від большевиків ніякої пощади.

Таких соціялістів було немало. Навіть в найкращі дні московського большевизму, коли військові побіди московських націоналістів над численними інвазіями чужих держав на Росію захоплювали товпи недумаючих робітників та нерозбираючихся в політичних подіях інтелігентів, коли здавалося, що ось-ось тріснуть основи старого ладу і на його руїнах повстане новий лад після большевицького пляну, навіть тоді большевизм не міг похвалитися більшостю серед соціялістів. Однак, велика, світова війна розбила межинародну соціялістичну організацію робітників, а тліюча національна ворожнеча не давала її відновити. Через те й так звана Друга Інтернаціоналка, котру зорганізовано ще в середині другої половини девятнайцятого століття, а котра мала обіймати соціялістичні партії всіх країв в одну могучу, межинародну організацію, проявляла так само мало діяльности, як нові межинародні організації, які пробувано сотворити уже по війні.

Аж час загоїв рани межинародної організації. Межинародна ненависть почала уступати на задний плян, даючи місця розумінню спільности інтересів всіх країв у відбудованню та приверненню до нормальних умов. Ті, що ще вчора були найзавзятійшими ворогами, нині подали собі руку.

Рівночасно, чим далі, тим більше ставало ясно, що російська революція після большевицьких плянів скінчиться страшенною руїною московського пролетаріяту. Нарешті самі таки большевики стали благати світову буржуазію за поміч для голодуючих пролетарів та селян Росії, і цілий світ з острахом побачив наслідки економічної розрухи, викликаної большевиками. На розгорячковані голови большевицьких симпатиків немовби хто цебер ледяної води вилляв. По всіх краях почалась ліквідація большевизму. Нарешті в Москві прозріли і побачили, що числити на большевицьку революцію серед таких умов булоби божевіллєм. Світову революцію, котрою манено до большевизму кождого чоловіка, що своїми замірами мірить свої сили, запаковано в музей старинностий. Московські „Ізвестія" (Вісти) написали, що московська інтернаціоналка (так звана Трета) не виказала потрібної сили й не довела до світової революції. Буржуазія видержала напір розбитих соціялістичних сил, а Друга Інтернаціоналка, котру большевики проголосили політичним небіщиком, воскресла і станула сильно на ноги.

Але большевики практичні політики. Побиті, вони хочуть миритися з тим, котрого іменували своїм головним ворогом. Тепер вони уже говорують про обєднанне усіх межинародних соціялістичних організацій, і протягають до згоди руку тим, котрих лишень що вчера лаяли зрадниками пролетаріяту і запроданцями буржуазії!

Як соціялісти приймуть руку, спосочену кровю їх братів, покаже найблизча будучність.

ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ!

ПРИЄДНУЙТЕ ДО СВОЄЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НОВИХ ЧЛЕНІВ!
ОРГАНІЗУЙТЕ НОВІ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА!
МАЙТЕ ТЕ НА ГАДЦІ, ЩО ЯКБИ КОЖДИЙ З ВАС ПРОТЯГОМ РОКУ ПРИЄДНАВ ДЛЯ У. Н. СОЮЗА ОДНОГО ЧЛЕНА, ТО ЧИСЛО ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА ДО РОКУ ПОДВОЇЛОСЯ БИ!
ПОДВОЄННЄ ЧИСЛА ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА БУДЕ ПОДВОЄННЄМ ЙОГО СИЛИ І ЗНАЧІННЯ!
ДОКАЖІТЬ ДІЛОМ, ЩО ВИ ХОЧЕТЕ РОЗВИТКУ І ПОСТУПУ СВОЄЇ ОРГАНІЗАЦІЇ!

НЕВРОЖАЙ ОД БОГА—ГОЛОД ОД ЛЮДЕЙ.

Страхіття голоду на Україні. — Нові відомости. — Раковський знайшов причину: всьому виною травень! — Предналог і большевицька політика. — Безрадне становище.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Вже скоро два місяці, як з України надходять страшні відомости про незвичайне поширенне голоду. Те, чого ніколи на Україні не бувало, що нікому за давніх часів і не снилося, нині стало очевидним фактом: **Україна голодує, з кінця в кінець, цілий край без виїмку.**

До тих коротких відомостей, які вже наводилися в „Свободі", можу тепер подати низку нових, бо кожен день збогачує „голодну хроніку" України все новими фактами.

Останнє радіо з Харкова повідомляє: голод у районі Гришино, Таганрог і Юзівка (це як-раз наш колишній промисловий район) набірає нечуваних розмірів. **Пятьсот душ вже померло з голоду. Селяни в безнадійности, передбачуючи свою смерть, самі копають собі могили.**

Харківський „Комуніст" у ч. 13 подає під наголовком „Голод прибув" таку відомість свого власного кореспондента з Полтави: „На врожайну Полтавщину, **яка досі так старанно виконувала продналог** (замітьте собі ці останні слова, читачу) прибув голод, і перший його удар влучив у Костянтиноградський повіт. Зараз голод скрутив 4 волості... Через брак паші здохло 2000 коний, що дуже затруднить весняний засів. Серед людности лютує тиф. Смертельність зростає".

Дальші відомости кажуть, що в Павлоградськім повіті, на Катеринославщині, голодує 13 волостей — 60.000 душ. Худобу майже всю понищено. В Кобеляцькім повіті, на Полтавщині, **людність їсть макухи, лободу й очерет.** Робочу скотину вже поїли. Багато людей вже померло з голоду. Людність розбігається. В Запорізькім повіті **люде їдять макухи й псів.** У Тираспільськім повіті голод набрав крайніх розмірів. Пять волостей, **які вповні виконали продналог і навіть перевершили норму,** бідують до крайности.

Що діється по окремих селах, це показує приклад села Василівки, Новозапорізької волости. Із 772 душ людности села голодує 347, з них 267 дітей. Дуже поширились хороби на ґрунті голоду, особливо поворотний тиф. Цілі родини лежать без догляду в непалених хатах...

Як бачимо, картина та сама, що в московськім Надволжу. Ріжниця лише та, що в Надволжу **людоїдство** вже стало масовим явищем, а на Україні про такі випадки ще нічого не чути. Очевидно, тут проявляєтьс яріжниця між цілком дикою вдачею мужика-кацапа й більш лагідною та людяною вдачею нашого українського мужика. А втім... хто знає, до чого можуть довести здорову людину муки голоду?

Отже, мовляв „Комуніст", на Україну „голод прибув", прибув зі всіма його страхіттями й попутчиками — хоробами, масовим винищуванням худоби, поїданнєм суроґатів, тисячами смертей, тільки наразі без людоїдства. Як же це сталося, що Україна, ця житниця Европи, яка ніколи голоду, як масового явища, не знала, нині також забилася в жорстоких пазурах Царя-Голоду? Хто довів наш колись такий багатий і родючий край до такого занепаду? Хто винен?

Наша народня мудрість ще здавна склала прислівя: „неврожай од Бога — голод од людей". Справедливість цеї істини ми бачимо тепер на власні очі. Большевики де треба й де не треба посилаються тепер на посуху, щоб пояснити нею походженнє голоду. Голова совітсько-українського уряду Раковський, який що-йно ощасливив Берлін своєю присутністю, також сказав у розмові зі співробітником большевицького „Нового Миру", що посуха всьому виною. Бачите, — „коли ви переглянете статистику Надволжа за голодні роки, то побачите одне постійне явище: брак дощів у травні місяці вирішував долю міліонів селянських господарств. Тому що селянське господарство стояло переважно на раній ярині, доля якої вирішується в травні, — досить було посухи в цім місяці, щоб настав неврожай і голод... Звідси вихід: перенести увагу на пізню ярину, яка проростає в місяцях червні і липні, коли година стоїть більш рівна... На Україні ми склали засівний плян, який по всій справедливости можна назвати революційним, бо він вносить радикальну зміну в співвідношенне ріжних ярових культур"...

Дозвольте, дозвольте, пане товаришу Раковський: де Рим, де Крим, а де річпосполита бабанська? Яке це все відношенне має до Укаріни. Коли **в Надволжу** місяць травень здебільшого буває засушливий, то це-ж ще не означає, що треба **на Україні** сіяти пізно ярину: адже на Україні селянське господарство стоїть зовсім **не на ярині,** ані на ранній, ані на пізній, **а на озимині!** Що-ж ви шахруєте й з хорої голови перекладаєте на здорову? Що поможе чи пошкодить Україні той надволзький травень?...

Раковський не здає собі справи

Не думайте, одначе, що сам й що в його голові така сама каша, як в отсих його словах. Добре вражий син знає, що не в травні тут річ і що голод у Надволжу й голод на Україні — то явища цілком ріжного характеру. Але чоловік попав на слизьке, й треба йому якось вибрехатись — от він і верзе казна що про Надволжа, засушливий травень, ранню ярину, пізну ярину... Може-ж таки хтось не розбере справи й пойме віри.

А ціла справа в тім, що все виходить на оте народнє „Неврожай од Бога — голод од людей". Може бути, що минулого літа й була посуха на Україні, може бути, що хліб і не вродив так, як за добрих років. Хоч, правду кажучи, щось не чути було минулого літа ані про посуху, ані про недорід на Україні: навпаки, самі большевики на цілий світ розтрубіли, що на Україні — урожай чудовий. Тому вони й продналог такий високий і тяжкий наклали на наш нещасливий край.

Та хай буде посуха й недорід. Але звідси до голоду ще дуже далеко. Бували на Україні засушливі роки й недороди й за старих часів, але про голод, хвалити Бога, ніхто ще в нас не чував. Звідки-ж голод, та ще такий страшний, взявся тепер?

Голод взявся від людей, і то навіть не від людий, а **від нелюдів,** бо то образа й ганьба для роду людського називати большевиків людьми. Ті нелюди своїм продналогом висмоктали з України всі її живі соки, випорожнили її до зерна, виплюндрували всі харчові запаси — звідси й голод! У тих звістках, які ми подали вище, читач певно замітив собі власні большевицькі признання, що Полтавщина „досі так старанно виконувала продналог", що пять голодуючих волостий Тираспілького повіту „вповні виконали продналог і навіть перевершили норму"... А те саме число „Нового Миру", в якім видруковано розмову з головним катом України Раковським, приносить на иншій стороні таку коротеньку, але красномовну звістку:

„Москва, 12.2. Український народній комісаріят харчування повідомляє, що на 1. лютого по всій Україні зібрано 69,000,000 пудів натурального податку".

Ось де причина голоду на Україні, в цім рабівничім поході голодної Москви на українські харчові запаси, а не в тих тереньках, які править Раковський. З Москви налетіла на Україну большевицька сарана, все поїла, все поплюндрувала, а тепер ще й хвалиться: он ми які — 69 міліонів пудів хліба здерли з голодуючого краю!

Що тут робити й що діяти? Знайдуться певно слиняві філянтропи, які скажуть: треба помагати, треба посилати, треба давати. Так, трагічне те становище, в якім опинилась величезна більшість нашої нації: чужа ворожа навала, та ще до того й голод, який загрожує смертю або виродженнєм багатьом міліонам людности. Але **чере збольшевицький мур ніяка поміч не дійде до народу.** Дістанеться та поміч ворогам народнім, і будуть вони сміятися з України, яка свій хліб ворогам оддала, а тепер сама конає з голоду...

Розбити той мур — ось одинокий вихід, одинокий поратунок. Вже подекуди голодуючі українські маси беруться до цього одинокого способу. Он у Херсонські повіті людність кількох голодуючих волостей, узброївшись одібраною від місцевої міліції зброєю, сокирами та вилами, вирушила на Херсон, загрожуючи рознести й пограбувати місто та вирізати всіх комуністів. Невідомо, що з цього походу вийшло, та коли навіть він скінчився нещасливо, то це все краще, ніж „у безнадійности власними руками копати собі могили".

Большевицький мур мусить бути розбитий! А доки цей мур оточує Україну — становище зістається безпорядним.

Берлін, 15. лютого.

Радянин.

УКРАЇНСЬКІЙ ДИТИНІ.

Чи ти знаєш вже, дитино,
Свою неньку Україну,
Її ріки, її гори,
І широкії простори,
Де народ наш сіє, оре?

Чи ти знаєш вже, дитино,
Тую славну Україну,
Ту давну козацьку волю,
І незгоду і недолю,
Що загнала нас в неволю?

Чи ти знаєш вже, дитино,
Хто ту Неньку Україну
Закував в тяжкі кайдани
І гадав, що вже не встане,
Що умре й сліду не стане?

Гей учіться, любі діти,
України буйні цвіти,
Собі очи протирайте
І в науці виростайте,
Ліпшу долю добувайте!

Де наука, там і доля,
Де є сила, там і воля,
Там богатство, де є труди,
Згода там, де мудрі люди.
А колиж у нас так буде?

Треба вчитись, працювати,
Щоби всі шляхи пізнати:
І до правди і до волі
І до щастя і до долі,
Бо загинем в тьмі, в неволі.

М. Магир.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Р. Ч., в. 231. — Аж як з Вашингтону прийде.

Я. Ая., Джанет, Па. — „Свобода" не може містити релігійної та церковної полеміки. Вона старається видержати на всеукраїнськім становиску, непричаснім ні до партійних ні до релігійних спорів. Її завдача не заогнювати братовбийчу боротьбу, а обєднати всі національні табори у оден фронт.

А. Дз., Расін, Віс. — Не можемо помістити, бо лист з краю переповідає тільки те, що чув або читав, а не те, що бачив своїми очима. Поляки, у зрозумілім інтересі, розпускали богато байок, так, що мусимо брати за правду тільки це, що оповідають наочні свідки. Ми хочемо подавати у „Свободі" тільки це, що є безперечною правдою.

С. М., Шікаґо. — На жаль Ваша допись про „Січове свято" аж тепер попала в руки. Уже запізно, щоб її містити. Та проте Ви знаєте, що ми цілим серцем із січовою роботою.

І. О., Титусвіл, Па. — Помістилибисьмо складку, колиб знали, що відослано її до Комарна. Посилайте всякі збірки через „Свободу".

Н. К., Вудгевен, Н. Й. — Було би дуже добре, колиб не було задовге. Ми мусілиби мати десять разів більше місця, щоби помістити усьо, що пишуть наші добрі люди проти большевицької умової хороби. Будьте ласкаві і пишіть завсіди дуже коротенько.

І. Х., Тейлор, Па. — Цей поклик не можливий при теперішних ляцьких „порядках" в Галичині.

П. Ш., Пітсфілд, Масс. — Помістимо одно. Мабуть це вистарчить на тепер.

Ню Бедфорд. — Гарний образок. Спасибі.

У. С. С., Літл Фолс, Н. Й. — Уся наша еміграція мусить віддати честь д. Іванови Шереметі і за його значну жертву і за його щирі, патріотичні слова. Але чи цей гарний примір спонукає наших богачів, щоби дали хоть як-так відповідну частину зі своїх тисячів, сумніваємося. Бо у богачів і серце і душа у його грошах. Він скорше розставбися з душею, чим із карманом. А його душа — знаєте, що варта!

Черниxівський. — Ми дуже раді, що довідалися від Вас, що вислано на школу „Просвіти" $150.00 до Черниховець, а таксамо, що зложено на ріжні народні цили. Нам прикро, що помістили свого часу допись проти еміґрантів із Черниховець, а разом сподіємося, що це ніяк не заважить, щоб Ви усі показали себе при кождій нагоді як найлучшими синами України.

ПОМЕР О. РОМАН ЗАЛІТАЧ.

Бостон, Месс., 7. марта. — Тут помер тутешній парох української „католицької" церкви о. Роман Залітач. Похорон в четвер, 9 с. м., рано.

УКРАЇНСЬКА ҐІМНАЗІЯ НА УГОРСЬКІЙ УКРАЇНІ

Українська ґімназія в Берегові (Берегсасі), заснована ґімназія в лютім 1920 р. має в цім році пять кляс у 7 відділах. Учеників вписалося 149 (в тім 21 дівчат), на 48 більше як у минулому році.

Цього року одчинена ще одна нова українська ґімназія в Густі.

ГАЛИЧИНА Й МІЖНАРОДНА ПОЛІТИКА.

(Від власного кореспондента).

СПА І СЕВР.

В польській пресі обговорюються тепер широко ті зобовязання, які Польща взяла на себе в 1920-ім році в договорах з державами антанти в Спа і Севр.

Був се — як відомо — час польсько-большевицької війни, в якій большевицькі війска доходили аж під Варшаву і Львів. Перелякана Польща звернулася до держав антанти з просьбою о поміч. Держави антанти згодилися дати Польщі і дипльоматичну і фактичну поміч, але під умовами, що Польща в справах міжнародньої політики не буде виступати самовільно, тільки буде слухати держав антанти.

В сій справі польський міністер закордонних справ Ґрабскі підписав 10. липня 1920 р. в Спа (де тоді як-раз відбувалося засіданне Найвисшої Ради) договір, в якім, а саме в 2-ій і 3-тій точці, говориться про Галичину ось-що:

„Польща обовязуеть...

„2) Вислати повновласників на конференцію, яка в можливо найблизшім часі має відбутися в Лондоні і в якій братимуть участь делеґати Польщі, Совітської Росії, Фінляндії, Литви і Латвії під протекторатом Мирової Конференції, яка буде змагати до справедливого мира між Польщею та її европейськими сусідами. ПРЕДСТАВНИКИ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ БУДУТЬ ТАКОЖ ДОПУЩЕНІ В ЛОНДОНІ ДО ПРЕДСТАВЛЕННЯ ЇХ СПРАВИ НА КОНФЕРЕНЦІЇ.

„3) Приняти рішення Найвисшої Ради в справах литовського союза, БУДУЧНОСТИ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ, тешинського питання та договору, який має бути заключений між Данціґом і Польщею".

Як бачимо, в сім договорі Польща згодилася на те, що на Лондонську конференцію мають бути допущені також представники Східної Галичини, і обовязалася приняти рішенне Найвисшої Ради в справі Східної Галичини.

Отже в сім договорі Польща признала, що Галичина не належить до неї та що галицька справа має міжнародній характер.

Плянована конференція в Лондоні не відбулася, бо на неї не згодилася Совітська Росія.

Одначе висше наведене зобовязанне Польщі, в якім вона признала міжнародній характер галицької справи, остає фактом.

Через місяць після того, як польский міністер Ґрабскі підписав висше наведений договір в Спа, — великі держави антанти, Чехо-Словаччина, Юґославія, Румунія і ПОЛЬЩА заключили догосір в Севр, підписаний представниками тих держав 10. серпня 1920 р. В імени Польщі підписав сей договір ґр. Замойскі.

Сей договір установляє границі тих нових держав, які повстали в середній і хсідній Европі наслідком світової війни.

Для галицької справи сей договір важний тим, ЩО В НІМ ГОВОРИТЬСЯ ПРО СХІДНУ ГАЛИЧИНУ ЯК ПРО ОКРЕМУ ТЕРИТОРІЮ. Отже говориться, що Чехо-Словаччина граничить зі Східною Галичиною (а не з Польщею!); говориться також про границю між Польщею і Східною Галичиною (т. зв. лінія Корзона, яка йде по східнім березі Сяну на схід від Перемишля, а на захід від Мостиск).

Коли большевицька небезпека для Польщі минула, Польщі знов „виріс гребінь" і вона ВІДМОВИЛАСЯ РАТИФІКУВАТИ СЕВРСЬКИЙ ДОГОВІР. А перед польським громадянством польське правительство просто затаїло, що Польща такий договір підписала.

Аж в останніх тижнях справа севрського договору вийшла в Польщі на верх, а то з сеї причини:

Всі инші держави, які підписали севрський договір, ратифікували його. В статутах Союза Націй є постанова, що коли держави, які належать до Союза Націй, заключать який договір, то мають зголосити його в Союзі Націй. Отже тепер прийшла відомість, що французьке правительство зголосило севрський договір в Союзі Націй.

З сього приводу часть польської преси виступила з побоюваннями, щоби сей договір не пошкодив Польщі в галицькій справі. Що з того — писала ся часть польської преси, що Польща не ратифікувала севрського договору, коли його ратифікували великі держави антанти і Чехо-Словаччина, Румунія й Юґославія? Всі сі держави зазначили в сім договорі, що Східна Галичина не належить до Польщі, тільки є окремою територією.

Сі побоювання части польської преси старалося розвіяти польське правительство урядовим комунікатом, в якім сказано, що севрський договір Польщу не обовязує, бо вона його не ратифікувала.

Одначе ціла та дискусія свідчить тільки, що Польща має що-раз більший страх за Галичину. Звичайно — грабіжник боїться, що йому відберуть награблене добро.

* * *

БЕНЕШ ПРО ГАЛИЦЬКУ СПРАВУ.

Чеський президент міністрів і міністер закордонних справ Бенеш був недавно в столиці Закарпатської України, Ужгороді, де давав депутаціям пояснення про ріжні справи.

В тих поясненнях між иншим сказав він, що АНҐЛІЯ ПОЧИНАЄ СХИЛЯТИСЯ ДО ДУМКИ, ЩОБИ УКРАЇНСЬКУ ГАЛИЧИНУ ОСТАВИТИ ЯК АВТОНОМНУ ОДИНИЦЮ ПРИ ПОЛЬЩІ.

Годі знати, скільки в тих словах Бенеша правди, але годі обігнатися від гіркого почуття, що щось мусить в тім бути, бо такий поважний політик як Бенеш чей-же не говорив би на вітер.

Якби там не було, треба нам напружити всі свої сили, щоби відвернути те нещастє від рідного краю, коли-б воно йому справді грозило.

Анґлійським політикам треба сказати, що коли вони справді починають схилятися до думки, щоб Галичину оставити при Польщі, то се значить, що вони хотять примусити український нарід до такої боротьби проти Польщі, яку вела проти Анґлії Ірляндія.

Нехай ніхто з політиків великих держав світа не дурить ся надією, що український нарід Галичини погодиться з польським ярмом — в якій-небудь формі!

Український нарід Галичини тепер терпеливо жде, бо сподівається справедливого рішення Найвисшої Ради Мирової Конференції. Та коли ся надія заведе, тоді він сам зробить собі справедливість з своїми гнобителями!

Прага, 2. лютого, 1922.

Др. Михайло Лозинський.

ДОПИСІ

ТАСТИН, МИШ.

Цікаве явище.

Мені прийшлося бачити цікаве явище, яке опишу тут коротко для читачів „Свободи". Я перебуваю тепер у північнім Мишіґен. При кінци лютого тут падав дощ через два дни, а притім був легкий приморозок. Наслідком того ціла наша околиця то одна крига леду.

Коли я переїзджав із Каділез до Рід Сити (35 миль), то по дорозі не побачив цілого ні одного стовпа ані дерева. Де колись був сад, гай чи ліс, там тепер усьо поломане і прикрите, як веретою, грубою верствою леду. Ніяка буря ні пожар не годні зробити тої шкоди, що зробив намерзлий лід.

Високі берести на яких 40-50 стіп, грубі на 18-20 цалів, зігнені до самої землі, немовби тоненька лоза, або поломані в сотки найдивачніщих куснів.

Телефонічні дроти лежать на земли наче грубі ледові рури, або лежать невидні разом із стовпами під ледом. Шпилькові дерева стоять наче ледові гори чи радше стіжки. На сам вершок мож легко вийти, коли пообвивати шматами чоботи.

Цілий образ наче винятий із якоїсь казки про ледове царство. Біда тільки, що ся казка спричинила великанську шкоду.

Подав **С. Завадівський.**

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Звіт українського комітету.

Оттут подаємо до прилюдного відома звіт із роботи нашого комітету в 1921 р. Помимо безупинних перешкод зі сторони ріжних хрунів, що тільки на те й жиють, щоби псувати кожду добру роботу, ми здоптали ті гнилі колоди і старалися попрацювати як найщирійше, щоби прийти на поміч нашій нещасній галицькій Україні. Думаємо, що сам вислід наших заходів покаже, що наша праця не була даремною. Щирі люди в Вунсакет не пожалували ні труду ні гроша, щоби помочи своїй поневоленій батьківщині. Ми не змарнували ні одного цента, а післали усьо там, де гроші були призначені. І так ми післали: Січовим Стрільцям на руки Д-ра С. Стоцького 265 дол., до Відня на руки укр. комітету жертв війни 25 дол., на Гуцульщину через Земельний Банк 25 дол.

Заразом повідомлюємо, що на Різдво ходили долядувати отсі товариші: С. Ґурґаль, І. янчишин, Я. Процишин, М. Яцишин, П. Шевчук, І. Кравець, М. Карас, П. Клекіт, Г. Стасишин, Г. Шевчук, П. Олійник і другий П. Олійник. Разом заколядували 191 дол. 50 ц. Сі гроші вишлемо як найскорше на поміч для старого краю. Складаємо сердечне спасибі усім жертводавцям і колядникам. А наймитам Троцького і усім хруням бажаємо чим скорше юдиного кінця.

Комітет.

ЧЕСТЕР, ПА.

Коротка відповідь на большевицьку брехню.

Якийсь „свідомий" хотів пімститися за це, що мусів разом із другими недотепами скакати через вікно, щоби не попасти у руки розяреного народа, підчас всенародного віча, яке у нас відбулося. Проте й понаписував повно брехні у брехливій большевицькій шматі.

Пишу оце не щоби виправдувати себе та вічевиків, а длятого, щоби кождий бачив, яка то є оттота пролетарсько-комуністично-комісарсько-большевицько-диктаторська „правда".

Пище той „свідомий" темняк, що на вічу зібрано 7 дол.! Ми зібрали вже одинайцять сот долярів на позичку для народної оборони, а здекляррованих маємо $560.00, котрі сподіємося зібрати внедовзі. Порівнайтеж самі тепер б о л ь ш е в и ц ь к у „правду" із нашою українсько-народньою!

Пише той підніжок червоної „ярмурки", що на вічу було всього 150 людий. Дивіться Українці в Честер, який справедливий комісарський льокай! Оциганив лише в десятеро! Бо нас, на вічу, було з верхом 1.500 люда.

Так само поперекручував бесіду Д-ра Мишуги і других бесідників, накинувся лайкою на секретара віча і других — словом як у приповідці „брехня на брехни їде і брехнею поганяє".

Наші умові „мальчики", коли обірвуть дещо за свою дітвацьку поведінку, то зараз до своєї шмати, як до рідної мами: „Бреши за себе і за нас". А паничі у Ню Йорку — це діло тільки й знають, щоби неправду у світ пускати.

Чиж не малюють, як раю, страшно, голодної Росії, де вже з голоду люди людий їдять?

Чи не похваляють т. зв. „радянської влади" на Україні, яка убиває найкращих українських людий?

Коли чоловік стане уже такою потворою, що хвалить катів, які катують його власний нарід, то такому уродови не мож дивуватися ні у чім.

Не за біднотою ви стоїте, паничі з під большевицького стягу. Ви так само, як ваші боси у Москві та Харкові. Радіб узяти усіх під ноги, радіб завести таку диктатуру, щоби на місце царської тиранії завести нову, ще гіршу, а це тиранію амбітних недоуків-недотепів.

Григорій Перчак.

ПІТСФІЛД, МАСС.

Січове слово.

Є тут у нас „Січ", у котрій гуртуються самі свідомі і горячі Українці. Це товариство не дає спати декотрим нашим героям від „муншайну". Звісна річ, як хто випє пару чарок самогонки, то йому „море по коліна". Але по перепитю, то другої днини наче млини у голові гудуть, а у роті так, якби у нім Жиди ночували. Проте й не диво, що ід деяким людям нема способу приступити. Як пяний, то зараз до бійки рветься, а як витверезиться, то ненавидить і себе і світ цілий. Кажи йому за бонд, то шкодує і 5 дол. Але на піятику то на то мусить бути кождого дня.

У старім краю то були хруні за панську горівку, пиво та дриглі. А тут у нас то є „самогонні", своєї власної роботи і свого власного хову. Себе женуть до гробу а разом із тим пропивають добру долю своїх дітий і волю свого рідного краю. Аж жаль подивитися, що чинить клятий алькоголь із нашим народом.

Ти кажи йому про „Січ", а він лукаво каже: Піди до огню, а дам тобі $25.00.

Та ти, брате, добре знаєш, що як я піду до бою за Україну, то я твоїх гроший тоді не потребую. Я їх не хочу і тепер для себе. Не я тебе прошу, не я потребую. Від нас просять, нас молять наші брати, наш цілий поневолений край.

Коли складаємо жертви, то на це, щоби помочи свому народови видобутися з тяжкої неволі! Чи не варта твій отець, твій брат, твій краян, твій гонір, щоби вони і ти не були рабами?! Чи ти вродився на те, щоби бути волом у чужім ярмі?! Чи тебе і твоїх має завсіди хтось поштуркувати, копати, мати за сміття?!

„Січ" в Америці це запільна українська боєва орґанізація. Нашим обовязком приготовляти борців до визвольної роботи, а рівночасно збирати фонди на цю саму ціль. Наша мета добути волю усьому українському народови, добути свою независиму державу. Ми не спічнемо поти, поки не обеднається і не закріпиться уся Соборна Україна.

А робимо тепер це, що можемо зробити. Сходимося, радимо, помагаємо всякому доброму народному ділу. А як прийде відповідна пора, поможемо не тільки добрим словом і грішми. Підемо добувати свободу з оружієм в руках, поки не добудемо! Так нам Боже допоможи!

П. Шульган, четар.

ВІЛЬНА ШОТЛЯНДІЯ.

Приклад Ірляндії заохотив і Шотляндців. 40 послів шотляндського клюбув в анґлійському паляменті заявили, що й Шотляндія має бути, подібно як Ірляндія, вільною національною державою.

ПОВІДОМЛЕННЄ ДО ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Нові кандидати в члени У. Н. Союза, що зголосили своє приступленнє на підставі зниженої оплати „вступного" в місяци січни або лютім 1922 р., але їх аплікації задля ріжних причин не були прислані до голов. канцелярії перед 28-мим місяця тай тому, що місяць лютий мав всего 28 днів і їх аплікації неуспіли того місяця бути одобреними голов. урядом, тому ті кандидати зі зниженою оплатою вступного будуть приняті і зарекрдовані сего місяця, то є в марті 1922 р.

При тім звертається увагу відділовим урядникам, що аплікації нових кандидатів повинні бути прислані до головної канцелярії У. Н. Союза не пізнійше як до 25-го кождого місяця.

Аплікації прислані пізнійше, то є по 25-тім, мусять илшатися до слідуючого місяця для одобрення голов. лікареви і Екзекутиві У. Н. Союза.

Також прислані на час аплікації, але завертані до поправи відділовим урядникам, оскільки поправки не зроибться на час то є до 25-го в місяци, то такі аплікації мусять оставити до зарекордовання на слідуючий місяць.

Джерзи Сити, Н. Дж., 8. марта 1922.

ЗА ЕКЗЕКУТИВУ У. Н. С.:

І. Каштанюк, секретар.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ

МОСКОВСЬКИЙ ГОРОД

НА ЗАПОРОЖУ.

Оповідання з другої половини 17-сотих років.

(Продовженне).

(17)

— Нехай! Чи ви бачили, як їм очи засвітилися? Один шепнув до другого: „маємо його, вже не виховзнеся!" Вони безпечно підуть з намиє знайдуться й инші. І я вам допоможу. Був би непростимий гріх, як би ми тих злодіїв і душегубів випустили з рук і позволили їм відійти так як прийшли. Я не пущу безкарно тих, що так знущалися надімною, що до нині збиткуються над Божим народом. Мушу пімститися за себе, за сина; за жінку й діти, що лишилися домав розпуці. Коли ваша старшина так зледащіла, то я покажу вам, що годен простий хлоп, сам один без ніякої помочи. Спосіб я вже вигадав і знаю куди стежка в горох.

— Ти сам, проти півтора сотні?

— Сам і не сам... Проти півтора сотні і проти нікого. Не забувайте, що там було півтретя сотні хлопів. Дехто з них вже пішов гризти землю, дехто лежить недужий... Але ще без сливе двіста хлопів є. Між ними мій син. З ними, як би до чого прийшло, подужаю півтора сотні Москалів. Очивидно, в ночи, як будуть спати. Тоді один хлоп возьме на себе десяток заспаних Москалів.

— Ти вдурів? І в ночи не вдієш нічого, бо хлопи в дибах.

Ухач усміхнувся і став порпати в кишени.

— А се що? — спитав, витягаючи колодку і показуючи її Чмеленкови. — Га?

— Що? се... Колодка й то без ключа. Нею хочеш побити Москалів, так як Самсон ослячою щокою Филистинян?

— Нею! Колодка без ключа, але гадаю, що тут в Січ ключ до неї доберемся, або доробиться. Чейже шлюсаря тримають.

— І що вдієш сею колодкою?

— Колодкою не вдію нічого... Нею лише знайду ключ до неї. Тоді саму колодку можу викинути, щоби в дорозі не тяжіла. Роботу зроблю ключем від неї, бо ним повідчиняю всі диби... Всі колодки при дибах однакові... Москалі мають до них один одніський ключ. Я, лишаючи в степу диби, колодку відбив і спрятав нарошно на се, щоби дібрати ключ. Попробую в ночи закрастися до табору і увільню з дибів всіх хлопів. Вони і без збруї подужають сплячих Москалів. А може піде й без боротьби. Як хлопи тихцем увільняться з дибів і не заалярмують вартових, то я виведу їх тою дорогою, октрою сам утік був. Рано Москалі здуріють, як побачать гніздо порожне. Лиш коби ключ!

— Давай колодку! Піду по Січи сюди й туди і ключа знайду.

— Добре було би два, три, або й більше. Увільнені увільняли би других і так робота скорше пішла би.

Чмеленко вибіг з хати і за яку годину вернув з трема ключами. Роздобув їх так, що пішов до найблизшого куріня і до першого стрічного козака:

— Козаче! Я принагідно в Січи. Хотів дати доробити ключ до сеї колодки. Але шлюсар пяний, а я не можу ждати тут до завтра. Ти певно маєш скриню замикану на колодку. Як твій ключ принадобиться до моеї, то відступи мені. Заплачу потрійно, ще й жменю тютюну додам. Як шлюсар протверезиться, доробить тобі другий.

Пробували ключ, але був завеликий. Чмеленко пішов до другого козака, до третого і ключ таки роздобув. В другім курени дістав другий ключ, в третім третий.

— Кошовий присилав за вами — сказав йому Ухач, хапаючи втішений ключі.

Чмеленко пішов до кошового.

— Думаю, — зачав кошовий, — що так, як я приказав, ні ти, ні Ухач нікому в Січи нічого не розповів... Боя на раді сказав, що вість про похід Москалів прислали мені з Бахмута.

Чмеленко спаленів.

— Вже бачу, що говорив...

— Вибачте батьку, що прогрішив... Але, гадаю, що не дуже. Були тут оба Нерозлучні. Вони мають рахунки з отаманом Москалів. Я не міг видержати і сказав їм... Більше нікому. Ухач взагалі ні з ким не говорив.

— Нерозлучні можуть знати... Скажи батькови... але тільки батькови, більш нікому. І Ухачеви ні. Скажи батькови, щоби своїми людьми добре пильнував гніздо. Щоби птахи не випурхнули з него і не втікли.

— Вже пильнує.

— То добре. Ви оба виїдете з Січи як смеркне. Вертайте, як приїхали, розставники кіньми.

— Не ліпше було би прилучитися до війска Нерозлучних? Вони також мають їхати більш менш в сю сторону.

— Ні! Ніхто не сміє бачити вас з ними. Ухач не сміє знати, куди то війско йде.

— Я хотів ще тепер зайти до них...

— Не можна! Поздорови батька. І Батюка, як будеш вертати попри його хутір.

Від самого полудня стали виїздити з Січи козаки з сотень Нерозлучних. Виїздили по два, по три, і розїздилися в ріжні сторони. В степу далеко від Січи зїздилися поволи до купи. Окрім того з Січи вихїали два більші відділи. За кождим ішли вози навантажені харчами. Один відділ подався ід півдневи, другий ід півночи. Се були ті відділи, які в наслідок ухвали ради пішли: один проти Татар, другий по збігців з України. Досвіта оба відділи зійшлися в тім місци, де їх дожидала згадана купа козаків. Так зібралися дві повні сотні Безжурних.

На другий день, хоч коні були стомлені, порішено йти дальше, надіючися до вечера зайти до Вовчих дебрів, де табор, хоч би розпалили огні, був би перед людським оком закритий ліпше, ніж на отворенім степу. Відтам було також недалеко до Батюка. Петро надіявся, що як вже стануть на ніч в Вовчих дебрах, то він і Василь поїдуть до Батюків спитати, чи нема яких новин. Але Василь ні сам не хотів їхати, ні Петра не пускав. На провіди вислав тільки двох козаків, але заборонив їм говорити про се, з якого вони війска, чого се війско сюди прийшло і де воно ночує. Петро таки не втерпів, поїхав. Хоч вже була північ, у Батюка не спали. Були гості з новинами.

— Приходили, наче приклиkаний, — промовив до него Батюк. — Перед хвилею були в мене за новинами якісь два козаки. Але відїхали саме тоді, коли з противного боку надїздили нові гості, що привезли сі новини... Я гукав за козаками, щоби вернулися, але вони пігнали як вітер. Відай не чули.

Увійшли в світлицю, де були: полковник Чміль з донькою Мартою, донька Батюка Парання, Ухач і Калмик Аюкай.

— Чи ти, сотнику, знаєш про все те, про що мій син і Ухач сповістили Кальнишевського? — спитав полковник Петра.

— Знаю. Я саме в сім ділі прийшов сюди.

— Отже січова рада рішила вислати... не меч проти влізливців, лише письмо до гетьмана! Тьфу! Але, казала Феся, що обійдеся. Ми без Січи дамо собі раду.

— Щож ви загадали зробити?

— Що найменше увільнимо наш народ, що там вигибає, будуючи город на заневоленнє Запорожа. Слухай! Ухач роздобув у Січи ключі до колодок від дибів, якими Москалі заковують на ніч свої жертви. Всі вони однакові, так що одним ключем можна увільнити всіх увязнених. Коли Ухач і мій син сказали нам, що рада в Січи порішила вислати до гетьмана посольство і більє нічого, ми тут загадали самі взятися за діло і бодай видобути наших людий з неволі. Ухач взявся до роботи, але не поталанило йому. Дібрався, правда, до табору, але не увільнив нікого, і сина ні. Увільнив сего діявола, сего шпіґуна і зрадника, але на його щастє наверненого грішника. Він, Калмик пристав тепер назад до нас і допоможе нам увільнити всіх наших... Як то сталося, нехай розкаже сам Ухач.

— Було так, — зачав Ухач. — Пройшов я, так як тоді, утікаючи, з великим трудом багно і підсунувся під край холма. На жаль, я допевнився, що діло не піде так легко як я зразу гадав, бо тепер вартові стояли густійше ніж за мене. Се мабуть через мій побіг. Я проховзся проміх двох Москалів і повз на череві дуже обережно та дуже поволи. Доповз до місця, де подужав був мого вартового і пропалив диби. Колод, що тоді там лежали, тепер вже не було. Москалі порізали та порубали їх, очивидно, руками наших і спалили. Хвилю лежу неповорушно, надумуюся, куди повзти дальше. Вже гадав звернути на ліво, коли з правої сторони чую скрегіт зубів. Хтось скреготав у сні. Повзу в сей бік і чую хриплий віддих і знов сей скрегіт. Підповзую, висуваю обережно руку і чую... диби... Щоби невільник, неожидано пробутившися, мимохіть не зрадив мене, підсуваюся до його лиця, вимикую стебло трави і з легка скобочу, то під носом, то за вухом. Він вимахує рукою, неначе зганяє з лиця комаху і дальше спить. Нарешті пробудився і сів. Хто се такий, я не бачив, бо було дуже темно.

(Дальше буде).

ДЖЕЙМС РОСЕЛ ЛОВЕЛ.

(Американський поет і сатирик з часів горожанської війни).

На той сам день 22-го лютого, котрий в Америці присвячено памяти Джорджа Вашінґтона, припадають теж роковини одного з національних поетів Америки, Джеймса Росела Ловела. В історії американської літератури записані в першій лінії його сатиричні твори, як остий і блискучий вираз тих ідей свободи і демократії, що шукали собі здійсненя при „творенню республики" в 40-их, 50-их і 60-их роках минулого століття. І хоч життя пішло своїми ходом і ціле століття минуло від уродин поета і звиш трийцять літ від смерти, так його сатира ще не залежалась і не заржавіла на сторінках літературної історії. І люде теперішні бувають такі-ж нерозумні і такі-ж лукаві як ті, що йому дошкуляли, і громадське життя не зовсім перемінилось. Ще й сегодня можна здибати того завзятого борця за волю „за морями і за ріками", якому Ловел вкладає в уста палку заяву:

„Я ненавижу пут тюремних —
за морями і за ріками;
я-б рад царів всіх чужоземних
повішати у верх ногами!
Народну волю безоглядно
я захищатиму в Парижі;
про мене, хай там безпощадно
пропадуть всі тирани хижі!
Представник вольного народа
панам я не скорюся гордим!
Але скажіть — хиба свобода
пасує ніграм чорномордим?

Так-же й доси перевівся той політичний тип, що хапаючись Дядька Сема за полу витягає йому грошики з кишені:

„Коли ми з волі й вибору народа
дістали в руки уряд і правління,
значить—в народі було розуміння,
що нам належиться і честь і нагорода.
Свій рідний край любить—се в нас не теревені!
Щоб нам віддячити — не вистарчить податку!
Я-ж Дядька Сема так люблю як рідну папі-матку
І над усе люблю його кишені".

Відомо, не лиш в Америці такі типи бувають, що їх патріотизмови „ціни нема".

Більшу частину своїх сатиричних віршів, під спільним заголовком „Ді Біґлов Пайперс, Ловел написав в час мексиканської і горожанської війни і печатав їх як твори „сільського поета" Гоусі Біґло, що пише народною мовою і новоанглійським діялектом. Головна тема „Записок Біґло" — поневолення нігрів і мексиканська війна. Проти робства Ловел виступав так-же остро як і проти війни.

„Полічіть сами, коли не ймете віри,
що два і два не буде пять, а чотири:
ті, що нині орють чорними рабами,
завтра поженуть вас білих батогами".

Не менш ворожо й безкомпромісово Ловел ставився до війни з Мексиком. Війна, він писав в одній з своїх поем, є братовбивство і душогубство, для якого немає ніякого оправдання, і „хто вийняв ме і заколов живу людину", того не оправдають ні урядовий наказ ні „погони на рамени і піря на капелюсі". З окрема противні йому були ті політики, що пробували поставити і богови свічку і чортови огарків цілу купу. В однім з своїх віршів він малює картину такого кандидата в президенти, що „займає становище" в справі війни.

„Що до війни, рішучо все і всюди
против війни я буду заявляться;
хиба, звичайно, — не знаємо, що буде
й до чого нас примусить ситуація.
Війна, рішучо кажу, є діло неморальне
і недозволене гріх проти Господа й натури,
страхіття люте і зло прінціпіяльне, —
хиба що воюватемо для поступу культури".

Джеймс Росел Ловел родився в Кембрідж (Масачусетс) в 1819-ім році. Виріс на селі і богато читав. Скінчивши Гарвардський університет і правничу школу став адвокатом в Кембрідж. І правнича наука і адвокатська практика були йому противні, та покидати їх не зважувався. Його перші літературні спроби не мали успіху і не було вигляду, щоб можна прожити з писменства. В 1848-ім році Ловел оженився з Марією Вайт, в свій час теж досить відомою поеткою, і щойно під її впливом перестав адвокатувати і зайнявся виключно літературою. Поетична творчість Ловела проявилася в слідуючім десятилітю цілим рядом віршів, поем, оповідань і ескізів. в 1857-ім році Гарвардська колеґія вибрала його професором новочасних мов і на тім становищі він пробув двайцять літ. В 1877-ім році президент Геєс післав його як американського посла до Еспанії і в 1880-ім до Лондону. Ловел помер в Кембрідж в тім самім домі де родився, в 1891-ім році.

JERSEY CITY, N. J.

Український Народний Дім на горі міста в Джерзи Сіти, устроює **КОНЦЕРТ** в честь Тараса Шевченка **в суботу, дня 25. марта 1922** в Odd Fellows Hall, Bergen Square, Jersey City, N. J. Початок точно о годині 7.30 вечер. Вступ 50 цнт. 55

ПОКВІТОВАННЯ.

Д. Лацик з Plainsboro, N. J. зложив на руки Адм. „Свободи" для жовнірів в Чехословаччині $2.00, що отсим квітується.

Агафія Бундзяк з New Haven, Conn. зложила на руки Адм. „Свободи" жертву для Вол. Самійленка в сумі $10.00, що отсим квітується.

ПРИМУСОВЕ ВИСЕЛЕННЯ ШКІЛ ІЗ КРЕМІНЦЯ НА ВОЛИНІ.

Крім згаданої вже духовної семінарії в Кремінці істнувала здавна й 4-клясова мужеська духовна школа, яку тепер малося перемінити на 7-клясову, й 8-клясова жіноча так зв. епархіяльна школа. Вони в частині містилися в старих будинках, де ще перед польським повстанням був польський ліцей, а в частині в новозбудованих коштом церковним і окружного духовенства. Як настала польська влада, ці будинки сконфісковано, поміщено там польську ґімназію ім. Чацкого, але поки що не викидано наших шкіл, а делеґат міністерства дозволив розпочати науку і в цьому році. Очевидно мусіли школи значно потіснитися з ущербком для дітий (перед конфіскатою будинку було в обох школах 400 дітий. тепер усього 100). Але ось 6. листопада кремінецьке староство на основі розпорядження волинського воєвідства наказало школам опорожнити будинки й перенестися до Дермані. І от серед холоду й бездоріжжа треба було перевозити майно, мусіли переїздити діти й учителі. При перевезенню майно нищилося гинуло, а бідні діти й учителі не знали, що діяти: в 2—3 дні треба було спакувати й шкільне й власне майно й виїхати з будинку, де школа містилася понад 80 літ, на нове місце. Нічого і згадувати, що таке розпорядження болючо відозвалося в серцях цілого волинського громадянства.

ПІДЛЯШЕ В ПОЛЬСЬКОМУ ЯРМІ

На Підляшу, як і 300 літ тому, темно, бідно й пусто. Шкіл нема, „Просвіт" нема не видко й проблеску громадського життя, навіть церкви замкнено. (Зачинені всі церкви, починаючи від Буга до Межиріччя). Замкнено всі церкви і в містах: Межиріччі, Тересполі, Білий. в Білий в тій самій Білий, де запорожські козаки, на просьбу православного населення, побили священика Селецького в 1652 році за перехід на унію. Більський собор (катедра) ніколи не був у руках католиків. а тепер його перероблено на костел. Польське духовенство відбирає церкви на тій підставі, що 150 літ тому діди теперішних православних були уніятами.

Народ без церкви й школи дичавіє. Люде самі ховають вмерлих і самі хрестять дітий. а перероблені на костели церкви стоять порожніми (як от у селах Ортелі, Піщанці, Полосках, Воскрениці й ин.).